

Türk Akademik Yayınlar Dergisi

TAY Journal

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed Journal)

<http://www.tayjournal.com>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tayjournal>

ISSN: 2618-589X

Investigation Of Critical Reading Skills Of Education Faculty Students¹

Esra KOÇAK²

Abstract

This study aims to determine the critical reading skills of education faculty students. The research is a research in the general screening model based on quantitative data. The research universe is Kırşehir Ahi Evran University Faculty of Education Science Education ($\alpha = 16$) Social Studies Teacher ($\alpha = 86$) Turkish Teaching ($\alpha = 73$) Classroom Teaching ($\alpha = 94$) as 3rd grade students ($\alpha = 269$) has been identified. The selection of the subjects who will participate in the sample from the study universe equally and impartially, it has been observed that the sample size ± 0.05 sample error $p = 0.5$ and $q = 0.5$ confidence intervals should be reached and minimum $n = 158$ subjects should be reached as a result of the calculation. Later, in order to divide the sections into segments, the interval coefficient was calculated and the subjects to be included in the research were calculated on the basis of the department. In the research, "critical reading self-efficacy scale" was used as a data collection tool. Critical reading skills were examined according to the variables of the department, gender and number of books read. After confirmatory factor analysis and reliability analysis related to critical reading self-efficacy perception scale, application was started. Normality tests were performed on application data and statistical calculations requiring normal distribution were applied. It is determined that the critical reading skills of the students whose department is Turkish teacher, female gender and the number of the books that she has read in over twenty five the last year, are more than the others.

Keywords:	DOI	:	Article Type
Child periodicals, history of science, document analysis	Received	:	28/12/2019
	Revised	:	20/03/2020
	Accepted	:	23/05/2020
	Published	:	18/06/2020

Corresponding Author: Esra Koçak, Turkish Teacher, Postgraduate student of Kırşehir Ahi Evran University, baskentesra@hotmail.com ORCID: 0000-0002-0246-1519

This article: Koçak, Esra (2020). The Relationship between the Writing Habits and Critical Reading Skills of the Faculty of Education is based on the Unpublished Master's Thesis (Kırşehir Ahi Evran University Institute of Social Sciences)

Cite this article as: Koçak, E. (2020). Investigation of critical reading skills of education faculty students. *TAY Journal*, 4(1), 17-30.

Extended Summary

Introduction

Reading skill has proven its place among language skills and its importance in human life considering the conditions brought by the modern age and today's living conditions. With the spread of the Internet, which dominates all areas of human life today, information has been quickly and easily accessible. Access to information on the Internet, such as video, audio, It can be provided with materials that require a large amount of reading as well as methods, that is, most of the information from the Internet is written. The fact that the information from the internet is very easy and accessible, reveals that the ability to read today should be gained as well as the 'critical reading' skill that is even more important. In order to reach useful and reliable information in the environment, any information that is accessed should not be accepted correctly, and its accuracy and error should be questioned from a critical perspective. Thanks to reading, it is possible that individuals will improve their vocabulary, recognize different cultures and civilizations, their memory will be strengthened, their level of attention to anything will increase, and their knowledge levels will increase by comparing different information. Reading will also shape the personality by protecting the person from ignorance and false beliefs, and will contribute to the development of the society in various ways. Critical reading is the reading skill that teaches the person not to blindly accept the information as it is, but only after questioning and proving its accuracy. Critical reading skill is an important skill to be gained from a young age.

The main purpose of reading is to understand what you are reading because the person reads to improve himself and to open his horizons. More precisely, it reads to learn. Every work inherent in man has a purpose. Therefore, the person is empty and does not buy a book for reading only. It also reads to understand and learn. Understanding alone is not enough to complete reading. The individual should not accept the information he / she has read and all the information he / she has learned correctly. As mentioned above, it is very easy to access information in today's communication era, and there is a very high probability of encountering blank, unrealistic information without foundation. For this reason, the person reads to evaluate and analyze, so learning also remains from the correctness of the information he learned. Otherwise, the person who accepts the information he has read and learned correctly can make many mistakes in today's life. The main purpose of reading is to understand, to analyze and evaluate what is read. When all this is put together and considered, critical reading becomes an indispensable element for reading to be fully realized. The general aim of this research is to examine the critical reading skills of education students.

Methods

This research, which aims to determine the critical reading skills of education faculty students, is a research in the general screening model based on quantitative data. In the research, critical reading skills and sub-dimensions were examined according to the chapter, gender and the number of books read in the last year.

Results

This research, which aims to determine the critical reading skills of education faculty students, was carried out in the general screening model based on quantitative data. As the study universe, Kırşehir Ahi Evran University, Science Education students, the majority of the students whose gender is male, are reading 1-5 books, and the majority of the students whose gender is female are reading 12-24 books. The majority of students whose gender is female read 1-5 books and 12-24 books. The majority of the students, whose gender is male, are 25 or more, and the majority of the students who are female are 25 or more. The majority of the students whose gender is male are 1 to 5 books while the majority of the students who are male are reading 25 or more books. When these four sections are taken into consideration, it is seen that the students of the Department of Turkish Teaching have read 25 or more books, and that the students of the Department of Classroom Teaching follow.

Discussion and Conclusion

In the research, it was found that there was a significant increase in scores in favor of students whose gender was female in all of the critical reading skill sub-dimensions and in the critical reading dimension itself. By making planned studies on reading and critical reading in schools and providing motivation, it can be ensured that students whose gender is male can use their critical reading skills more effectively. You can work on what can be done on the subject.

In the research, it has been found that there is a difference between Science Education students and Turkish Teaching students across critical reading and there is an increase in favor of Turkish Teaching students. Regardless of the field of study or whatever field of study it is, studies can be carried out to comprehend that it is important in all areas of life.

In the research, it has been found that there is an increase in favor of students who read between 1 and 5 books and students who read 25 books and above, in favor of students who read 25 books and above. Ungan (2008) states that it will not be possible to raise individuals studying in an environment where the university teacher, high school teacher, and parents in the family cannot read. In order to adapt to the conditions of the period, the individual's critical reading skills should be developed in order to adequately understand and interpret the age.

Recommendations

The research was carried out through third grades as the study universe. However, by keeping the study universe wide, the same study for the critical reading skills of students studying in all departments of the faculty of education can be combined in a suitable pattern of mixed research methods by combining both quantitatively and qualitatively.

A quantitative study can be conducted on the mediation of the number of reading books in the development of reading skills.

Türk Akademik Yayınlar Dergisi

TAY Journal

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed Journal)

<http://www.tayjournal.com>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tayjournal>

ISSN: 2618-589X

Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin İncelenmesi

Esra KOÇAK

Özet

Bu çalışma eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel okuma becerilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırma nicel verilere dayalı genel tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırma çalışma evreni Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü ($\alpha=16$) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü ($\alpha=86$) Türkçe Öğretmenliği Bölümü ($\alpha=73$) Sınıf Öğretmenliği ($\alpha=94$) bölümünde okuyan 3.sınıf öğrencileri olarak ($\alpha=269$) tespit edilmiştir. Araştırma çalışma evreninden örnekleme katılacak deneklerin eşit ve yansız olarak seçimi için $\alpha=0.05$ tablosu dikkate alınarak örneklem büyüklüğü ± 0.05 örneklem hatası $p=0,5$ ve $q=0,5$ güven aralığı dikkate alınarak yapılan hesaplama sonucunda minimum $n=158$ deneye ulaşılması gerektiği görülmüştür. Daha sonra bölümlerin zümrelere ayrılabilmesi için aralık katsayısının hesaplanarak bölüm bazında araştırmaya katılacak deneklerin hesaplanması yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "eleştirel okuma özyeterlilik algısı ölçeği" kullanılmıştır. Eleştirel okuma becerisi bölüm, cinsiyet ve okunan kitap sayısı değişkenlerine göre incelenmiştir. Eleştirel okuma özyeterlilik algısı ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirlik analizi yapıldıktan sonra uygulamaya geçilmiştir Uygulama verileri üzerinde normallik testleri yapılmış ve normal dağılım gerektiren istatistikî hesaplamalar uygulanmıştır. Çalışma evrenini olarak belirlenen Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nde uygulamanın yapıldığı bölümler arasında bölümü Türkçe öğretmenliği, cinsiyeti kadın ve son bir yılda okumuş olduğu kitap sayısı 25'in üzerinde olan 3.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel okuma becerilerinin diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:	DOI	:	Makale Türü
Okuma, eleştirel okuma, eğitim fakültesi	Yükleme	:	28/12/2019
	Düzeltilme	:	20/03/2020
	Kabul	:	23/05/2020
	Yayınlama	:	18/06/2020

Sorumlu Yazar: Esra Koçak, Türkçe Öğretmeni, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi,
baskentesra@hotmail.com, ORCID ID:

Bu makale Esra Koçak'ın Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezinden (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü) üretilmiştir.

Atf için: Koçak, E. (2020). Eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel okuma becerilerinin incelenmesi. *TAY Journal*, 4(1), 17-30.

Giriş

İnsan yaşamının başlangıcından bulunduğu yaşa, konuma geldiği yıllara dek sahip olduğu bilgi birikiminin bir kısmına yaşayarak, tecrübe ederek sahip olur ancak azımsanamayacak kadar önemli miktarda bilgiye ulaşma kaynağımız ise kitaplardır. Bahsi geçen kitaplardan istifade edebilmek ve hakkıyla ders, öğüt çıkarabilmek ya da bir beceri, davranış öğrenebilmek için ise temel becerilerimizden biri olan okuma becerisi önemli rol oynamaktadır.

Okuma becerisi, modern çağın ve günümüz yaşam koşullarının getirdiği şartlar göz önüne alındığında dil becerileri arasındaki yerini ve insan yaşamındaki önemini ispatlamıştır. Günümüzde insan yaşamının tüm alanlarında hakimiyet kuran İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte bilgiler hızlı ve kolay erişilebilir olmuştur. İnternet üzerindeki bilgiye erişim ise video, ses gibi yöntemlerle olabileceği gibi büyük oranda okuma gerektiren materyallerle sağlanır yani İnternet kaynaklı bilgilerin çoğu yazılıdır. İnternet kaynaklı bilgilerin çok oluşu ve kolay erişilebilir oluşu günümüz insanına okuma becerisi ile birlikte daha da büyük önem arz eden 'eleştirel okuma' becerisinin de kazandırılması gerektiğini gözler önüne sermektedir. Sanal ortamda işe yarar ve güvenilir bilgiye ulaşmak için erişim sağlanan her bilgi doğru kabul edilmemeli, doğruluğu yanlışlığı eleştirel bir bakış açısıyla sorgulanmalıdır.

21. yüzyılda hızla ve yığılarak ilerleyen bilginin sadece kazanılması amaç olmayıp bilginin doğruluğunun anlaşılması, yorumlanması, bilginin yeterliliğinin ve gerekliliğinin sorgulanarak kullanılması önemli bir kazanım olarak görülmektedir (Sadioğlu ve Bilgin, 2018).

Mclaughlin ve DeVoog (2004:58) bir kitabın okuyucuyu aydınlatılabildiği gibi aynı anda aldatılabileceğini ifade etmiştir (Zabihi ve Pordel, 2011:82). Kitap basım materyallerinin ve teknolojisinin de gelişimiyle kitap ya da yazılı materyal basımı ve dağıtımı kolaylaşmış dolaylı olarak da gerekli yazarlık yetkinliğe sahip olmayanlar için de basım yayın imkanı kolaylaşmıştır. Bu da bilgi kirliliğinde de artış olabileceği anlamına gelmektedir. Çağımızda ise kitap dışında İnternet teknolojisinin insanlara sunmuş olduğu e-kitap, e-gazete, e-dergi, bloglar ve sosyal medya kişisel hesapları gibi alanlarda yoğun bir bilgi paylaşımı yapılmaktadır. Özellikle internet ortamında bir bilginin yayılışı çok hızlı gerçekleşmekte üstelik bilgiyi ilk ortaya atana dahi hızlı paylaşım nedeniyle ulaşılamamaktadır. Bilgi kaç yaşında biri tarafından hangi amaçla paylaşıldığı dahi anlaşılmadan hızla herkesin erişebileceği yerlere gelmektedir. Bu da eleştirel okumayı, okuduklarımıza eleştirel bir bakış açısıyla bakabilmeyi gerektirmektedir. Bu ortamlarda paylaşılan içeriklerin çok çeşitli ve çok sayıda olması (Walz, 2001:1299) nedeniyle yazılanların bireyler tarafından sorgulanarak, eleştirel bir şekilde okunması daha da önemli hale gelmiştir.

Eleştiri sözcüğü Yunanca "kritikos" teriminden Latinceye "criticus" olarak yerleşmiş ve diğer dillerde yaygınlaşmıştır (Özonat, 2018). Birey tarafından kişi ya da olayların olumsuz ve olumlu yanlarını tespit etmek anlamında kullanılan eleştiri sözcüğü etimolojik olarak İngilizce "critical" sözcüğünden türemiş olup bir ölçüte göre değerlendirme ve yargılama anlamına gelmektedir (Liu, 2019). Eğitimin davranış kalıplarında istendik değişiklik meydana getirme süreci olduğunu belirten Tyler (2014), bu tanımdaki davranış kalıplarının sadece somut bir ifadeye sahip olmadığını, düşünme ve hissetmeyi de içine alan bir kavram olduğunu belirtmektedir. Çağımızda üretilen ve hızlıca tüketilen bilginin varlığını düşünürsek süreç içerisinde yaptığımız gelişi güzel okuma zihnimizde karmaşaya yol açabilir (Çam, 2006).

Bu noktada düşünme ve hissetme kavramları ön plana çıkmaktadır. Okumanın gelişigüzel olmamasını düşünme ve hissetme kavramlarını içinde barındıran eleştirel okuma yaparak engellenebilir. Temeli çocukluk yıllarında atılan eleştirel okuma: Bireylerin sürekli karşı karşıya kaldıkları yeni bilgileri değişik kaynaklara başvurarak doğruluğunu değerlendirmesi, yargılaması ve kendi mantık süzgecinden geçirerek bir sonuca ulaşmasıdır

Bilgi edinmek için yapılan okumadan farklı olarak analiz yöntemleri ile farklı sonuçları ortaya çıkaran yorumlama eylemi olan eleştirel okumayı Özdemir (2018:46) kişinin özgür bilinci ile aklını kullanarak okuduğu metnin arka planındaki düşüncelerin farkına varabilmesi, metni sorgulayabilmesi ve kişinin metin ile ilgili araştırmalar yaparak değerlendirmelerde bulunması olarak tanımlamıştır. Çok fazla bilginin çok büyük hızla yayıldığı günümüz modern dünyasında bir bilgiyi sorgulamadan, eleştirmeden, değerlendirmeden, özümsemeden kabullenmek bizi altı boş, yanlış bilgilere dolaylı olarak da yanlış tecrübeler yaşamaya itebilmektedir.

Ciardiello (2004:140) bir bakış açısını temsil eden metinlerin anlaşılmasının vatandaşlık bilinci olduğunu söyleyerek eleştirel okuma tanımında vatandaşlık bilinci kavramına vurgu yaparak eleştirel okuma becerisine daha kapsamlı bir misyon yüklemiştir. Okuyucunun okuma sırasında düşünme becerilerini kullanarak eleştirel bir şekilde anlam çıkarmasının okuma anlama kalitesini yükselttiğini ifade etmiştir. Yani eleştirel okuma becerisinin işe koşulması ile gerçekleştirilen okuma anlama etkinlikleri okuduğunu anlama becerisinin niteliğini olumlu etkilemektedir (Özdemir, 2018).

Aşioğlu'na (2008:4) göre eleştirel okuma becerisine sahip öğrenciler eğitim öğretim hayatında karşılaştıkları derslerde üst düzey düşünme becerilerini zorlanmadan gerçekleştirebilmektedirler. Brunstein ve Kieschke"inde (2009) ifadesi ile okuduğunu anlama becerisinin Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri gibi ikincil derslerin temelini oluşturduğu evrensel olarak kabul görmüştür (Staden ve Roux,akt.Combrinck, 2014).

Okumanın temel amacı ne okuduğunuzu anlamaktır.Çünkü kişi kendisini geliştirmek, ufkunu açmak için okuma yapar. Daha doğrusu öğrenmek için okuma yapar. İnsanın doğasında yaptığı her işin bir amacı vardır. Bu nedenle kişi boş ve sadece okuma yapmak için bir kitap almaz. Anlamak ve öğrenmek için de okur. Tek başına anlamak okumayı tamamlamak için yeterli değildir.Birey okuduğu bilgileri ve öğrendiği her bilgiyi doğru olarak kabul etmemelidir. Yukarıda belirtildiği gibi bugünün iletişim çağında bilgiye erişmek çok kolaydır.Ayrıca temeli olmayan boş, gerçek dışı bilgi ile karşılaşma olasılığı da çok yüksek seviyelerdedir. Bu sebeple kişi,değerlendirmek, analiz etmek için okuyor bu yüzden öğreniyor öğrendiği bilgilerin doğruluğundan da kalıyor. Aksi takdirde okuduğu ve öğrendiği bilgiyi doğru kabul eden kişi günümüz hayatında birçok hataya düşebilir. Okumanın temel amacı anlamak ek olarak okunanları analiz etmek ve değerlendirmektir. Bütün bunlar bir araya getirildiğinde ve düşünüldüğünde eleştirel okuma okumanın tam olarak gerçekleşmesi için vazgeçilmez bir unsur haline gelmektedir.Bu araştırmanın genel amacı eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel okuma becerilerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Öğrencilerin eleştirel okuma becerileri; sorgulama, çıkarımda bulunma, analiz, değerlendirme, benzerlik ve farklılıkları bulma (eleştirel okuma alt boyutları) düzeyleri nasıl farklılık gösterir?

- Eğitim Fakültesi öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri bölüm değişkenine göre nasıl farklılık gösterir?
- Eğitim Fakültesi öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri cinsiyet değişkenine göre nasıl farklılık gösterir?
- Eğitim Fakültesi öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri son bir yılda okunana kitap sayısı değişkenine göre nasıl farklılık gösterir?

Yöntem

Model

Eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel okuma becerilerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma nicel verilere dayalı genel tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırmada eleştirel okuma becerisi ve alt boyutları bölüm, cinsiyet ve son bir yılda okunan kitap sayısına göre incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırma çalışma evreni Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği ($\alpha=16$) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ($\alpha=86$) Türkçe Öğretmenliği ($\alpha=73$) Sınıf Öğretmenliği ($\alpha=94$) bölümlerinde okuyan 3.sınıf öğrencileri olarak ($\alpha=269$) tespit edilmiştir.

Araştırma çalışma evreninden örnekleme katılacak deneklerin eşit ve yansız olarak seçimi için $\alpha=0.05$ tablosu dikkate alınarak örneklem büyüklüğü ± 0.05 örneklem hatası $p=0,5$ ve $q=0,5$ güven aralığı dikkate alınarak yapılan hesaplama sonucunda minimum $n=158$ deneye ulaşılması gerektiği görülmüştür. Daha sonra bölümlerin zümrelere ayrılabilmesi için aralık katsayısının hesaplanarak bölüm bazında araştırmaya katılacak deneklerin hesaplaması yapılmıştır. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği ($n=9$) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ($\alpha=51$) Türkçe Öğretmenliği ($\alpha=43$) Sınıf Öğretmenliği ($\alpha=55$) bölümlerinde okuyan 3.sınıf öğrencileri ($n=158+$) evrenden basit tesadüfi örnekleme alma yöntemiyle seçilmiştir. İstatistiksel hesaplamaların varsayımlarından dolayı Fen Bilgisi Öğretmenliği 3.sınıf öğrencileri $n>30$ varsayımını ihlal ettiğinden 4. Sınıf öğrencilerinden bir şube de araştırmaya dâhil edilmiştir.

Anket çalışmaları sonucunda Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi çalışma evreni için belirlenen bölümlerden 207 geçerli anket formu elde edilmiştir. Bu anketlerin demografik verilerine ilişkin istatistikler Tablo1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan deneklerin karşılaştırmalı frekans dağılım tablosu

Bölüm	Kitap Sayısı	Cinsiyet					
		Kadın			Erkek		
		f	% (Satır)	% (Sütun)	f	% (Satır)	% (Sütun)
Fen Bilgisi Öğretmenliği	1-5 Kitap	9	45,0%	40,9%	11	55,0%	64,7%
	6-11 Kitap	6	60,0%	27,3%	4	40,0%	23,5%
	12-24 Kitap	5	71,4%	22,7%	2	28,6%	11,8%
	25 Kitap ve Üzeri	2	100,0%	9,1%	0	0,0%	0,0%
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	1-5 Kitap	8	40,0%	24,2%	12	60,0%	48,0%
	6-11 Kitap	18	69,2%	54,5%	8	30,8%	32,0%
	12-24 Kitap	6	60,0%	18,2%	4	40,0%	16,0%
	25 Kitap ve Üzeri	1	50,0%	3,0%	1	50,0%	4,0%
Türkçe Öğretmenliği	1-5 Kitap	0	0,0%	0,0%	0	0,0%	0,0%
	6-11 Kitap	1	100,0%	2,6%	0	0,0%	0,0%
	12-24 Kitap	15	83,3%	38,5%	3	16,7%	30,0%
	25 Kitap ve Üzeri	23	76,7%	59,0%	7	23,3%	70,0%
Sınıf Öğretmenliği	1-5 Kitap	6	46,2%	14,6%	7	53,8%	35,0%
	6-11 Kitap	25	89,3%	61,0%	3	10,7%	15,0%
	12-24 Kitap	6	42,9%	14,6%	8	57,1%	40,0%
	25 Kitap ve Üzeri	4	66,7%	9,8%	2	33,3%	10,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin dağılımları Tablo 1’de incelendiğinde; cinsiyet dağılımlarının oranını % 65,2 ile kadın denekler (n=135) % 34,8 ile erkek denekler (n=72) oluşturmaktadır. Bölüm değişkeni dağılımlarının oranını % 18,8 ile Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencileri (n=39) % 28,0 ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencileri (n=58) % 23,7 ile Türkçe Öğretmenliği öğrencileri (n=49) % 29,5 ile Sınıf Öğretmenliği öğrencileri (n=61) oluşturmaktadır. Okunulan kitap sayısı değişkeni dağılımlarının oranını % 25,6 ile 1-5 kitap (n=53) % 31,4 ile 6-11 kitap (n=65) % 23,7 ile 12-24 kitap (n=49) % 19,3 ile 25 kitap ve üzeri (n=40) oluşturmaktadır. Karşılaştırmalı dağılımlar incelendiğinde ise en fazla kitabın Türkçe Öğretmenliği öğrencileri ve cinsiyeti kadın olan öğrenciler tarafından okunduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Karadeniz(2014) tarafından geliştirilmiş “Eleştirel Okuma Özyeterlilik Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek Likert tipi beşli derecelendirme ölçeğidir ve 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddelerin 25’i olumlu, 8’i olumsuzdur. Ölçek beş faktör altında toplanmıştır. Faktör ortak varyansları ve güvenilirlik analiz değerleri yüksek çıkmıştır. Ölçek alt faktörleri “Sorgulama-Çıkarımda Bulunma-Analiz-Değerlendirme-Benzerlik ve Farklılıkları Bulma” olarak kategorilere ayrılmıştır. Bu alt boyutlar için açıklanan toplam varyans oranlarının da ilgili makale incelendiğinde öz değeri birden büyük ve yüksek çıktığı

görülmektedir. Karadeniz (2014) tarafından yapılan AFA değerlerinden sonra bu araştırmada AFA değerlerinin doğrulanması için DFA analizi yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçek aracılığıyla toplanan veriler, SPSS 25.0 paket programına kaydedilip analiz edilmiştir. Analiz edilmeden önce parametrik ve parametrik olmayan yol ayrımının tespiti için normallik sınaması yapılmıştır. Normallik sınaması için çarpıklık ve basıklık değerleri ile gözlenen verilerin ortalamasının frekans dağılım grafiği incelenmiştir. Araştırmada basıklık ve çarpıklık kritik değeri $\pm 3,00$ olarak belirlenmiştir. *Eşit Varyans* sınaması için Levene testi testine başvurulmuştur. *Çoklu Doğrusal Bağlantı* sorunları için V.I.F, Tolerans, Korelasyon testlerine başvurulmuştur. *Bağımsızlık ve Otokorelasyon* için Durbin Watson test istatistiğine başvurulmuştur ve kritik değer olarak 1,5 ile 2,5 arası kabul edilmiştir.

Bulgular

Eleştirel Okuma Becerisinin Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorum

Eleştirel okuma becerisinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Eleştirel okumanın cinsiyet değişkeni ile karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi analizi

		N	\bar{X}	S	t	p
Sorgulama Ölçüm Verileri	Kadın	135	3,61	0,36	2,902	,005*
	Erkek	72	3,34	0,75		
Çıkarımda Bulunma Ölçüm Verileri	Kadın	135	3,51	0,61	3,904	,000*
	Erkek	72	3,04	0,91		
Analiz Ölçüm Verileri	Kadın	135	3,51	0,55	2,578	,011*
	Erkek	72	3,24	0,81		
Değerlendirme Ölçüm Verileri	Kadın	135	3,55	0,52	2,369	,020*
	Erkek	72	3,28	0,89		
Benzerlik ve Farklılıkları Bulma Ölçüm Verileri	Kadın	135	3,60	0,39	3,502	,001*
	Erkek	72	3,24	0,84		
Eleştirel Okuma Ölçüm Verileri	Kadın	135	3,56	0,30	4,619	,000*
	Erkek	72	3,25	0,68		

Not: (i) Katılımcı Sayısı (n=207) *0,05 düzeyinde anlamlı ilişki

Eleştirel okumanın cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları Tablo 2'de incelendiğinde; eleştirel okumanın alt boyutları Sorgulama ölçüm verileri [t=2.902, p<0.05] Çıkarımda Bulunma ölçüm verileri [t=3.904, p<0.05] Analiz ölçüm verileri [t=2.578, p<0.05] Değerlendirme ölçüm verileri [t=2.369, p<0.05] Benzerlik ve Farklılıkları Bulma ölçüm verileri [t=3.502, p<0.05] cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Öte yandan *Eleştirel Okuma* ölçüm verileri genel puanları da cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir [t=4.619, p<0.05]. Eleştirel okumanın alt boyutlarının

hepsinde ve eleştirel okuma boyutunun kendisinde cinsiyeti kadın olan öğrencilerin lehine puanlarda anlamlı bir artışın söz konusu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Eleştirel Okuma Becerisinin Bölüm Değişkeni ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorum

Eleştirel okuma becerisinin bölüm değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Eleştirel okumanın bölüm değişkeni ile karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi

		N	\bar{X}	S	F	p
Sorgulama Ölçüm Verileri	Fen Bilgisi Öğretmenliği	39	3,34	0,88	2,141	,096
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	58	3,53	0,43		
	Türkçe Öğretmenliği	49	3,63	0,44		
	Sınıf Öğretmenliği	61	3,53	0,38		
Çıkarımda Bulunma Ölçüm Verileri	Fen Bilgisi Öğretmenliği	39	3,33	0,96	3,321	,021*
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	58	3,10	1,03		
	Türkçe Öğretmenliği	49	3,51	0,38		
	Sınıf Öğretmenliği	61	3,46	0,45		
Analiz Ölçüm Verileri	Fen Bilgisi Öğretmenliği	39	3,30	0,87	1,854	,139
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	58	3,30	0,83		
	Türkçe Öğretmenliği	49	3,53	0,27		
	Sınıf Öğretmenliği	61	3,51	0,53		
Değerlendirme Ölçüm Verileri	Fen Bilgisi Öğretmenliği	39	2,92	1,02	13,341	,000*
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	58	3,63	0,40		
	Türkçe Öğretmenliği	49	3,69	0,39		
	Sınıf Öğretmenliği	61	3,45	0,62		
Benzerlik ve Farklılıkları Bulma Ölçüm Verileri	Fen Bilgisi Öğretmenliği	39	3,29	1,04	1,607	,189
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	58	3,56	0,55		
	Türkçe Öğretmenliği	49	3,51	0,39		
	Sınıf Öğretmenliği	61	3,48	0,36		
Eleştirel Okuma Ölçüm Verileri	Fen Bilgisi Öğretmenliği	39	3,25	0,89	3,708	,013*
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	58	3,44	0,40		
	Türkçe Öğretmenliği	49	3,58	0,25		
	Sınıf Öğretmenliği	61	3,49	0,29		

Notlar: (i) Katılımcı Sayısı (n=207) *0,05 düzeyinde anlamlı ilişki (ii) Çıkarımda Bulunma Ölçüm Verileri Çoklu Karşılaştırma Tukey (2-3) Değerlendirme Ölçüm Verileri Çoklu Karşılaştırma Tukey (1-3) (iii) Eleştirel Okuma Ölçüm Verileri Çoklu Karşılaştırma Tukey (1-3)

Eleştirel okumanın bölüm değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin varyans analiz sonuçları Tablo 3'de incelendiğinde; eleştirel okumanın alt boyutları Sorgulama ölçüm verileri

[F=2.141, p>0.05] Analiz ölçüm verileri [F=1.854, p>0.05] Benzerlik ve Farklılıkları Bulma ölçüm verileri [F=1.607, p>0.05] bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Öte yandan Çıkarımda Bulunma ölçüm verileri [F=3.321, p<0.05] Değerlendirme ölçüm verileri [F=13.341, p<0.05] bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ayrıca *Eleştirel Okuma* ölçüm verileri genel puanları da bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir [F=3.708, p<0.05]. Anlamlı farklılığın nereden kaynaklandığının tespiti için çoklu karşılaştırma Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre Çıkarımda Bulunma boyutunda Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencileri ile Türkçe Öğretmenliği öğrencileri arasında yaşandığı ve Türkçe Öğretmenliği öğrencileri lehine bir artışın söz konusu olduğu; Değerlendirme boyutunda Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencileri ile Türkçe Öğretmenliği öğrencileri arasında yaşandığı ve Türkçe Öğretmenliği öğrencileri lehine bir artışın söz konusu olduğu; Eleştirel Okuma genelinde ise Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencileri ile Türkçe Öğretmenliği öğrencileri arasında yaşandığı ve Türkçe Öğretmenliği öğrencileri lehine bir artışın söz konusu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Eleştirel Okuma Becerisinin Okunan Kitap Sayısı Değişkeni ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorum

Eleştirel okuma becerisinin okunulan kitap sayısı değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4 'de yer almaktadır.

Tablo 4. *Eleştirel okumanın okunulan kitap sayısı değişkeni ile karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi*

		N	\bar{X}	S	F	p
Sorgulama Ölçüm Verileri	1-5 Kitap	53	3,26	0,81	6,413	,000*
	6-11 Kitap	65	3,55	0,33		
	12-24 Kitap	49	3,60	0,35		
	25 Kitap ve Üzeri	40	3,71	0,44		
Çıkarımda Bulunma Ölçüm Verileri	1-5 Kitap	53	3,10	0,95	2,732	,045*
	6-11 Kitap	65	3,42	0,79		
	12-24 Kitap	49	3,36	0,61		
	25 Kitap ve Üzeri	40	3,51	0,50		
Analiz Ölçüm Verileri	1-5 Kitap	53	3,23	0,80	2,458	,064
	6-11 Kitap	65	3,41	0,77		
	12-24 Kitap	49	3,50	0,53		
	25 Kitap ve Üzeri	40	3,57	0,28		
Değerlendirme Ölçüm Verileri	1-5 Kitap	53	3,12	0,97	6,672	,000*
	6-11 Kitap	65	3,54	0,44		
	12-24 Kitap	49	3,53	0,53		
	25 Kitap ve Üzeri	40	3,68	0,56		
Benzerlik ve Farklılıkları Bulma Ölçüm Verileri	1-5 Kitap	53	3,21	0,98	5,268	,002*
	6-11 Kitap	65	3,61	0,34		
	12-24 Kitap	49	3,57	0,36		
	25 Kitap ve Üzeri	40	3,48	0,43		
Eleştirel Okuma Ölçüm Verileri	1-5 Kitap	53	3,20	0,78	7,396	,000*
	6-11 Kitap	65	3,51	0,31		
	12-24 Kitap	49	3,53	0,28		
	25 Kitap ve Üzeri	40	3,61	0,28		

Notlar:(i) Katılımcı Sayısı (n=207) *0,05 düzeyinde anlamlı ilişki (ii) Sorgulama Ölçüm Verileri Ölçüm Verileri Çoklu Karşılaştırma Tukey (1-4) Çıkarımda Bulunma Ölçüm Verileri Çoklu Karşılaştırma Tukey (1-4) Değerlendirme Ölçüm Verileri Çoklu Karşılaştırma Tukey (1-4) (iii) Eleştirel Okuma Ölçüm Verileri Çoklu Karşılaştırma Tukey (1-4)

Eleştirel okumanın okunulan kitap sayısı değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin varyans analiz sonuçları Tablo 4 'de incelendiğinde; eleştirel okumanın alt boyutları Analiz ölçüm verileri [F=2.458, p>0.05] okunulan kitap sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Öte yandan Sorgulama ölçüm verileri [F=6.413, p<0.05] Benzerlik ve Farklılıkları Bulma ölçüm verileri [F=5.268, p<0.05] Çıkarımda Bulunma ölçüm verileri [F=2.732, p<0.05] Değerlendirme ölçüm verileri [F=6.672, p<0.05] bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ayrıca *Eleştirel Okuma* ölçüm verileri genel puanları da okunulan kitap sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir [F=7.396, p<0.05]. Anlamlı farklılığın nereden

kaynaklandığının tespiti için çoklu karşılaştırma Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre bütün alt boyutlarda 1-5 kitap okuyan öğrenciler ile 25 kitap ve üzeri okuyan öğrenciler arasında yaşandığı; Eleştirel Okuma genelinde ise aynı şekilde 1-5 kitap okuyan öğrenciler ile 25 kitap ve üzeri okuyan öğrenciler arasında yaşandığı 25 kitap ve üzeri okuma yapan öğrencilerin lehine bir artışın söz konusu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel okuma becerisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma nicel verilere dayalı genel tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırma çalışma evreni olarak Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencilerinden cinsiyeti erkek olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu 1-5 kitap, cinsiyeti kadın olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ise 12-24 kitap okumaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinden cinsiyeti erkek olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu 1-5 kitap, cinsiyeti kadın olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ise 12-24 kitap okumaktadır. Türkçe Öğretmenliği öğrencilerinden cinsiyeti erkek olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu 25 ve üzeri kitap, cinsiyeti kadın olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ise 25 ve üzeri kitap okumaktadır. Sınıf Öğretmenliği öğrencilerinden cinsiyeti erkek olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu 1-5 kitap ,cinsiyeti kadın olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ise 25 ve üzeri kitap okumaktadır. Bu dört bölüm dikkate alındığında Türkçe Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin genelinde 25 ve üzeri kitap okuduğu bu bölümün öğrencilerini Sınıf Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin takip ettiği görülmüştür.

Araştırmada eleştirel okuma becerisi alt boyutlarının hepsinde ve eleştirel okuma boyutunun kendisinde cinsiyeti kadın olan öğrencilerin lehine puanlarda anlamlı bir artışın söz konusu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Okullarda okuma ve eleştirel okuma ile ilgili planlı çalışmalar yaptırılarak ve motivasyon sağlanarak cinsiyeti erkek olan öğrencilerin de eleştirel okuma becerilerini daha etkili kullanmaları sağlanabilir. Konuyla ilgili neler yapılabileceğine dair çalışılabilir.

Araştırmada eleştirel okuma genelinde Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencileri ile Türkçe Öğretmenliği öğrencileri arasında bir farklılığın yaşandığı ve Türkçe Öğretmenliği öğrencileri lehine bir artışın söz konusu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu farklılığın büyük ölçüde sayısal bölüm öğrencilerinin yalnızca sayısal derslere odaklandığından kaynaklandığını düşünürsek okuma ve eleştirel okuma bilincinin hangi bölüm tercih edilirse ya da hangi alanda çalışılırsa çalışılсын fark etmeksizin hayatın her alanında önemli olduğunu kavrayacak çalışmalar yapılabilir.

Araştırmada eleştirel okuma genelinde 1-5 kitap okuyan öğrenciler ile 25 kitap ve üzeri okuyan öğrenciler arasında farklılığın yaşandığı 25 kitap ve üzeri okuma yapan öğrencilerin lehine bir artışın söz konusu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ungan (2008) üniversite hocasının, lise öğretmenin, ailede anne babanın okumadığı bir çevrede okuyan bireyler yetiştirmenin mümkün olmayacağını belirtir. Okuma becerisi, özellikle eleştirel okuma becerisi kesinlikle kazandırılması gereken bir beceridir. Dönemin koşullarına uyum sağlamak yaşanan çağı yeterince anlayıp yorumlayabilmek için birey eleştirel okuma becerisini geliştirilmelidir.

Öneriler

Öğrencilerin kitap okuma düzeylerinin Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerinde düşük düzeyde seyrettiği ve erkek öğrencilerin genel olarak daha az kitap

okudukları gözlemlenmiştir. Öğretmen adaylarının kitap okuma hatta eleştirel okuma alışkanlıklarını tekrar gözden geçirilmesi gereklidir.

Araştırma çalışma evreni olarak üçüncü sınıflar üzerinden yapılmıştır. Ancak çalışma evreni geniş tutularak eğitim fakültesinin bütün bölümlerinde okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisine yönelik aynı çalışma nicel ve nitel olarak birleştirilerek karma araştırma yöntemlerinin uygun bir deseninde tekrar edebilir.

Okuma becerisinin gelişmesinde kitap okuma sayısının aracılık etmesine ilişkin nicel bir araştırma yapılabilir.

Kaynakça

- Aşioğlu, B. (2008). Bilişsel öğrenmeler için eleştirel okumanın önemi ve onu geliştirme yolları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10,1-11.
- Brunstein & Kieschke (2009) *Improving students reading comprehension skills: effective of strategy instruction and reciprocal teaching*.11.06.2020 tarihinde <http://www.elsevier.com>adresinden erişilmiştir.
- Ciardiello, A. V. (2004). *Democracy's young heroes: an instructional model of critical literacy practices*. Reading, 138-147.
- Combrinck, C., Staden, S. & Roux, K. (2014). Developing early readers: patterns in introducing critical reading skills and strategies to south african children. *Journal Of The Reading Association Of South Africa*, 6(1),1-9.
- Çam, B. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin görsel okuma düzeyleri ile okuduğunu anlama, eleştirel okuma ve türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Devood, G. (2008). *Critical comprehension of social studies texts. rhi: . Promoting Active 151 Citizenship*, 21-25.
- Karadeniz, A. (2014). Eleştirel okuma özyeterlilik algısı ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,3(1), 113-140.
- Liu, K. (2019). *Developing critical reading skills through stylistic analysis in integrated college english classroom*. Theory And Practice İn Language Studies, 341-346.
- Mclaughlin, M. & Devoogd, G. (2011). Critical literacy as comprehension. *Journal Of Adolescent & Adult Literaey*, 48(1), 52-62.
- Özdemir, E. (2018). *Eleştirel okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özonat, Z. (2018). *Çoklu ortama dayalı eleştirel okuma eğitiminin 6. sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Sadioğlu, Ö. & Bilgin, A. (2008). İlköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile cinsiyet ve anne baba eğitim durumu arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 7(3),814-822.
- Tyler, R. W. (2014). *Eğitim programlarının ve öğretimin temel ilkeleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Walz, J. (2001). *Critical reading and the internet*.The French Review, 1193-1205.
- Zabihi, R. & Pordel, M. (2011). An investigation of critical reading in reading textbooks: a qualitative anlysis. *International Education Studies*, 80-87.